

VERONICA

CONCERT MET HET RADIO FILHARMONISCH ORKEST

PATRIMONIO UC

PROGRAMMA





Concert op zaterdag 11 juni 1988
in VARA Studio 1
te Hilversum
Aanvang 20.15 uur

HET
RADIO FILHARMONISCH ORKEST

Dirigent: Juan Pablo Izquierdo
Solist: Paul Komen, piano

Ouverture "Iphigenia in Aulis"

C.W. von Gluck
(1714-1787)

Pianoconcerto no. 1 in fis kl.t., op. 1:-

S. Rachmaninov
(1873-1943)

- Vivace
- Andante
- Allegro vivace

PATRIMONIO UC

PAUZE

Symfonie no. 4 in f kl.t., op. 36:-

P.I. Tchaikovsky
(1840-1893)

- Andante sostenuto - moderato
con animato - moderato assai, quasi
andante - Allegro vivo
- Andantino in modo di canzona
- Scherzo: pizzicato ostinato - Allegro
- Finale: allegro con fuoco

Digitale opnamen van dit concert worden uitgezonden in ons
programma VERONICA KLASSIEK op zaterdag 18 juni a.s.
via radio 4 tussen ca. 15.45 en 17.10 uur.

Juan Pablo Izquierdo werd geboren in Santiago de Chile. Hij studeerde compositie aan de Universiteit van Chili en ging toen naar Hermann Scherchen, bij wie hij drie jaar studeerde in Gravesano (Zwitserland). In 1961 werd hij directeur van de muzikafdeling van de Katholieke Universiteit van Santiago waar hij concert- en operaseries organiseerde en dirigeerde met klassieke en eigentijdse muziek. In 1962 ontving hij voor dit werk de National Critics Award. Sedertdien is hij dirigent van het Nationale Symfonie- en Philharmonisch Orkest van Chili. In 1966 ontving hij de eerste prijs bij het Internationale Dimitri Mitropoulos Concours voor dirigenten en werd hij benoemd tot assistent-dirigent naast Leonard Bernstein bij het New York Philharmonic Orchestra. Van 1967 tot 1970 was hij Resident Conductor voor opera en concerten aan de Universiteit van Indiana. Hij trad in 1969 voor het eerst in Europa op met het Residentie-Orkest en daarna heeft zijn internationale carrière een grote vlucht genomen. Van 1976 tot 1977 was hij chef-dirigent van het Gulbenkian Orkest in Lissabon. Sedert 1974 is hij dirigent van het Testimonium Festival in Tel Aviv en Jerusalem. In 1976 ontving hij een onderscheiding van de Israelische Raad voor Cultuur. Momenteel verdeelt Juan Pablo Izquierdo zijn tijd tussen zijn werkzaamheden als chef-dirigent van het Philharmonisch Orkest van Santiago en de vele gastoptredens met de belangrijkste Europese orkesten, zoals die van de Beierse, Berlijnse en Belgische Radio, de Wiener Symphoniker, het New Philharmonia Orchestra, het Nationaal Orkest van Frankrijk, het Ensemble Intercontemporain de Paris, de Nationale en Radio- en Televisie-orkesten van Spanje en het Kamerorkest van Israël.

PATRIMONIO UC

Paul Komen maakte zijn debuut op 13-jarige leeftijd met een radio-opname met werken van Bach en Scriabin. Hierna studeerde hij aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam bij Jan Wijn. Tijdens deze studie nam hij deel aan verschillende meesterscursussen, hetgeen in 1978 leidde tot een plaatopname. In 1980 was hij finalist in het Internationale Tromp Pianoconcours te Eindhoven. In 1981 maakte hij zijn Engelse debuut in de Wigmore Hall in Londen. Bij deze gelegenheid werd één van zijn grammofoonplaten die hij maakte aangeboden aan H.M. Koningin Elizabeth de Koningin-Moeder. In 1982 studeerde Paul Komen cum laude af aan het Sweelinck Conservatorium en ontving hij een stipendium van de Deutsche Akademische Austauschdienst om zijn studie voort te zetten bij Prof. Hans Leygraf in Hannover. In 1984 maakte hij zijn debuut als solist in de Grote Zaal van het Concertgebouw te Amsterdam met het Radio Filharmonisch Orkest olv Sergiu Comissiona in Beethovens derde pianoconcerto. In 1985 rondde hij zijn studie in Hannover af met het behalen van het Solisten-Diploma, opnieuw cum laude. Hierna studeerde hij nog bij Juan Carlos Zubeldia in Bilbao, bij Nelly Ben-Or in Londen en bij György Sebök in New York. Paul Komen treedt regelmatig op als solist, zowel in recitals als met orkesten. Daarnaast geeft hij ook vele kamermuziekconcerten en maakt hij ook in deze hoedanigheid radio-opnamen en grammofoonplaten.

De grote opera-hervormer **Christoph Willibald Ritter von Gluck**, die zijn ridderschap dankt aan een pauselijke onderscheiding, wordt als een der onsterfelijken van het muziekdrama vereerd. Als de herschepper namelijk van de serieuze opera en tegenstander van de conventionele Italiaanse opera met de gebruiken en vooral misbruiken van stemvirtuositeit en keelvaardigheid. Hij onderging daarbij de invloed van Handel en Rameau. Gluck bewoog zich buiten het muziekdrama weinig op ander terrein. De ouverture *Iphigenia in Aulis* (zijn meestgespeelde werk) is vooral belangrijk omdat Gluck de ouverture, die destijds een zelfstandig stuk ofwel een soort potpourri van plezierige deuntjes was, tot draagster maakt van de op het drama betrekking hebbende ideeën. Ze werd daardoor dus een verkorte samenvatting, met recht een inleiding tot de dramatische handeling die ging komen. Wagner, die zich voor Glucks werk interesseerde en die de ouverture in 1854 in Zürich heeft uitgevoerd, maakte het stuk voor concertgebruik pasklaar. Het ging direct over in de eerste scène van de opera. Hij voegde er een afsluiting aan toe (dat is goed te horen!) en wijzigde de instrumentatie. Bovendien schreef hij twee toelichtingen waarin gewezen wordt op de vier hoofdmotieven die duidelijk zijn te onderscheiden: 1. het motief van de smart, de wanhopige Agamemnon die op bevel van Artemis Iphigenia moet offeren; 2. het motief van het geweld; 3. het motief van vrouwelijke gratie (Iphigenia), gespeeld door viool en fluit; 4. het motief van het medelijden. De ouverture tekent de hoofdgedachte van het klassieke tragische drama in grote trekken: de grootse onderneming van het Griekse leger en de redding van de jonkvrouw, uitgedrukt door het krachtig voortschrijdende hoofdthema tegenover het zachte vrouwelijke neventhema.

Het *Pianoconcerto no. 1 in fis kl.t.* was het eerste voltooide concertwerk van **Sergei Rachmaninov**. Het werd in 1917 gerevisieerd, kort voordat de componist Rusland verliet. De eerdere versie (1890-91) gaat nog terug op de pianistische en orkestrale technieken die Rimsky-Korsakov gebruikte in zijn pianoconcerto in cis kl.t., hoewel Rachmaninovs driedelige structuur traditioneler is dan die van het eendelige werk van Rimsky-Korsakov. De inleiding doet invloeden van de pianoconcerten van Schumann en Grieg vermoeden en de dramatische secunde tussen het einde van het langzame deel en de scherzo-achtige finale is afgeleid van Beethovens vijfde pianoconcerto. Ondanks deze (en andere) invloeden van eerdere meesters, is dit een van Rachmaninovs beste concerten, met name door de grote precisie en ritmische soepelheid die in de gerevisieerde versie van de finale wordt bereikt. Rachmaninov heeft hier duidelijk geleerd van de ervaring die hij tussen de originele compositie en de revisie had opgedaan met zijn tweede en derde pianoconcerti.

De *Vierde Symfonie in fis kl.t. op. 36* van **Peter Iljitsch Tchaikovsky** is gemaakt in het jaar van Tchaikovsky's huwelijk, dat slechts enkele weken duurde. De componist (toen 37 jaar oud) liet zich door de aanhoudende liefdesverklaringen van een oud-leerlinge overrompelen en trouwde met

haar, hoewel hij niet veel om haar gaf. Na de wittebroodsweken koos hij de vrijheid en hervatte zijn onrustige zwerversleven. Juist in die tijd ontving hij een jaargeld van een bewonderaarster, Nadejda (Mevrouw) von Meck, een weduwe met elf kinderen, met wie hij correspondeerde, maar die daarbij als voorwaarde had gesteld dat ze elkaar zoveel mogelijk uit de weg zouden gaan. Hij heeft haar dan ook slechts enkele malen vanuit de verte gezien. Aan haar droeg hij zijn Vierde Symfonie op, anoniem; boven de partituur schreef hij "Aan mijn beste vriend." Aan haar heeft hij ook het 'programma' van de symfonie medegedeeld. Het is een uitvoerige beschouwing, waarin het werk bijna maat voor maat wordt toegelicht. De grondgedachte is de macht van het noodlot, het vruchteloos streven van de mens naar geluk, dat als hij meent zijn doel te bereiken wreed wordt verstoord. "Ik componeer nooit abstract ... mijn symfonie is programmamuziek, het is echter niet mogelijk dat programma precies in woorden uit te drukken. Het zou overigens belachelijk zijn. Een kunstwerk als een symfonie moet immers alle emoties kunnen verklanken die niet in woorden zijn weer te geven." De muzikale taal geeft een aangrijpender beeld van Tchaikovsky's leven dan de literaire: "In iedere maat van deze symfonie klinkt de echo van mijn innerlijk leven."

Tchaikovsky stelde zich de *Vijfde Symfonie van Beethoven* tot voorbeeld en voerde die verwantschap verder door het inleidende thema als het noodlot voor te stellen, het fatum "dat onwrikbaar ons streven naar geluk verhindert ... onze ziel vergiftigt ... alle verlangens is vergeefs ... het troosteloze, hopeloze gevoel verteert ons ... zou het niet beter zijn zich van de werkelijkheid af te wenden en in dromen te verzinken? ... nu komt het geluk! ... nee, het was slechts een droom ...". In het tweede deel klinken andere fasen van verlangens en melancholie, herinneringen aan jeugd en vergankelijkheid. Het derde deel drukt geen bepaalde gevoelens uit, het is meer een tafereel dat men vluchtig ziet voorbijtrekken "wanneer men teveel wijn gedronken heeft en in een lichte roes verkeert." In het kluchtige middengedeelte, het trio, pijpt een dronken boer een straatliedje. In de finale laat Tchaikovsky alle instrumentale korpsen aanrukken voor een uitbundig volksfeest: "geen beter middel om eigen leed te vergeten en de angst voor het noodlot te verdrijven".

In verband met de radio-opname verzoeken wij U dringend alle storende bijgeluiden (zoals kuchen en piepende horloges) tot een minimum te beperken. Bij voorbaat onze dank!



